

İnhisar İdarelerinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz müessesat halinde ve mülhak bütçe ile idaresi hakkında 1/159 numaralı kanun lâyihası ile Sivas Meb'usu Remzi ve Denizli Meb'usu Mazhar Müfit Beylerin tütün, şeker ve şekerli mevat, ispiro ve meşrubatı küüliye inhisarlarının mülhak bütçeler ile idaresi ve varidat ve masarifatının cibayet ve icrasından sonra Divanı Muhasebat murakabesine tabi tutulması hakkında 2/24 numaralı kanun teklifi ve Maliye Adliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları

İnhisar İdarelerinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz müessesat halinde ve mülhak bütçe ile idaresi hakkında 1/159 numaralı kanun lâyihası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı : 6/1316

29-3-1928

B. M. M. Riyaseti Celilesine

İnhisar İdarelerinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz müessesat halinde ve mülhak bütçe ile idaresi hakkında Maliye Vekâleti Celilesince tanzim edilen ve İcra Vekilleri Heyetinin 21 mart 1928 tarihli içtimasında tezekkür ve Meclisi Âliye arzı tasvip olunan kanun lâyihası ile esbabı mucibe mazbatasının musaddak sureti leffen takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Devlet için menabii varidat temini ihtiyacat ve gayelerinin mevludu olan inhisar idareleri aynı zamanda ticarî ve iktisadî muamelât ve hususat ile çok sıkı münasebet ve alâka ile bağlı oldukları derkârdır. Bu idarelere mevdu vezaif ahkâmı mahsusa: taamülü ticariye ve sınıyeye göre Hükümetçe tahsis edilen sermayelere devredilmektedir.

Devlet sermayesile iş gören ve aynı zamanda muamelesi ticarî ve iktisadî olmakla beraber hasılı varidat Devleti teşkil eden mevzubahs idarelerin mahiyeti asliye ve esasiyelerine iras hâlel etmemek şartile Hükümet ve Meclisi Âlinin ciddî ve esaslı murakabesine tabi tutulması nikatı adideden faideli görülmüş olduğundan bunların mülhak birer bütçe ile idaresi hazinece tekarrür ettirilmiştir. Ancak bu idarelerin mütenevvi muamelâtı ticariye ve sınıyeyi ifaya ve ukudat icrasına mecbur olmalarına göre ukudattan mütevellit vecaibin netayicinide haizi selâhiyet olmaları zarurî görülmüş olduğu gibi muamelâtı ticariye ve sınıyenin kavaidi esasiyesinden olan sür'at kaziyesinin de temini için mezkûr idarelerin şahsiyeti hükmiye olarak temsili ve hususî vaziyetlerine ve ifasile mükellef buldukları işlerin mahiyetine göre de doğrudan doğruya hazine ve Meclisi Âliye müntehi ayrı bir şekli murakabe ile muamelâtın sür'at ve selâmeti derpiş edilmiş olduğundan merbut lâyihayı kanuniye bu esasa göre tanzim ve takdim kılınmıştır.

Sivas Meb'usu Remzi, Denizli Meb'usu Mazhar Müfit Beylerin tütün, şeker ve şekerli mevat, ispirto ve meşrubatı küuliye inhisarlarının mülhak bütçeler ile idaresi ve varidat ve masarifatının cibayet ve icrasından sonra Divanı Muhasebat murakabesine tabi tutulması hakkında 2/24 numaralı kanun teklifi

Riyaseti Celileye

Tütün, şeker ve şekerli mevat, petrol, benzin, ispirto ve meşrubatı küuliye inhisar idareleri bütçelerinin Büyük Millet Meclisinin murakabesinden âzade kalmasına makul hiç bir sebep görülememektedir. Bilakis daimi surette selâmeti temin için bu murakabenin elzem olduğu fikrindeyim. Bu idarelerin ticarî mahiyette işler görmesi dahi bu hususta mantikî bir sebep teşkil edemez. Buna vazifelerinin mahiyeti daha az ticarî olmıyan Seyrisefain Anadolu - Bağdat demiryolları ve Haydarpaşa liman ve rıhtım, Devlet demiryolları ve limanları idarelerinin hiç bir mahzur olmadan Meclisi Âlinin tetkik ve tasdikına tabi mülhak bütçelerle idare edilmekte olması bir delili kâfidir. Bu sebeple merbut lâyihadaki mevadın kanuniyetini teklif ediyorum.

Sivas Meb'usu
Remzi

Denizli Meb'usu
Mazhar Müfit

Tütün, şeker ve şekerli mevat, petrol ve benzin, ispirto ve meşrubatı küuliye inhisarlarının muvazenei umumiyye mülhak ve Büyük Millet Meclisince tasdik olunacak bütçeler ile idaresi ve varidat ve masarifatın cibayet ve icrasından sonra Divanı Muhasebat murakabesine tabi olması hakkında teklifi kanunî

8-I-1928

Riyaseti Celileye

Zirde arzylediğim mevadın kanuniyeyi merbut esbabı mucibe lâyihâsındaki izahata müsteniden teklif ve Büyük Millet Meclisinin nazarı tasvibine arzylederim :

Madde 1 — 1928 senei maliyesi iptidasından itibaren tütün, şeker ve şekerli mevat, petrol ve benzin, ispirto ve meşrubatı küuliye inhisarları muvazenei umumiyye mülhak ve Büyük Millet Meclisince tasdik olunacak bütçeler ile idare olunur . Bu idarelerin varidat ve masarifatının cibayet ve icrasından sonra Divanı Muhasebat murakabesine tabidir.

Madde 2 — İşbu kanunun tatbikına Maliye Vekâleti memurdur .

Madde 3 — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren meiridir.

Sivas Denizli
Remzi Mazhar Müfit

Maliye Encümeni mazbatası

18 -4 - 1928

Riyaseti Celileye

Inhisar idarelerinin şahsiyeti hükmiyyeyi haiz müessesat halinde ve mülhak bütçe ile idaresi hakkındaki kanun lâyihâsı ile esbabı mucibe mazbatası ve aynı mevzua taallük eden Sivas Meb'usu Remzi ve Denizli Meb'usu Mazhar Müfit Beylerin teklifi kanunisi mumaiyleh Mazhar Müfit Bey ve Varidat Müdürü Umumisi Kâmil ve Muhasebeî Umumiye Müdürü Umumisi Faik Beyler hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu:

Hükümetin esbabı mucibe mazbatasında izah ettiği veçhile Devlete varidat menabii temin eylemek maksat ve gayesile teessüs eden ve mevzuu iştigalleri sınaî ve ticarî muamelât ve

hususat olan inhisar idarelerinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz olması ve mülhak bütçe ile idaresi esasını ifade eden kanun lâyihasını esas itibarile tasvip eden encümenimiz berveçhizir esbaba mebni bazı maddelerini tadil etmeye lüzum görmüş ve tadilâtın esbabını izahtan evvel umumî mütaleasını ilâve eylemegi faydeli addetmiştir. Inhisar idarelerinden şeker ve petrol ve benzin idaresi inhisar muamelâtını fiilen tatbik etmeyip konsimentolar üzerinden inhisar resmini cibayet etmekle iktifa edebildiğine nazaran bu dairenin vâsi teşkilâta lüzum ve ihtiyacı kalmadığı kanaatinde dir.

Tütün ve müskirat idarelerine gelince; bunların gerek teşkilâtları ve gerek sahai iştigalleri itibarile memleketin en mühim iki unsuru iktisadisini yedi inhisarlarında bulundurduklarına göre bu idarelere verilecek yeni şekil ve vaziyette yalnız malî mülhaza ile iktifa edilmeyerek memleketimizin birinci derecede ihracat maddesini teşkil eden tütünün istihsaline ait ve fevkalâde boğucu olan inhisarı duhan kanununun ziraate taallûk eden kısmının esaslı surette tadili ve ticareti hariciyeye ait kısmında ve bilhassa yaprak tütün ihracında inhisar idarelerinin tüccara rakip mevkiinde olmamasının, müskirat ve ispiro imalinde memleketin maddei iptidaiyesinden olan yaş ve kuru meyva hurda ve döküntülerinden istifade edilmesini tavsiye eylemeyi vazife talâkki eylemiştir.

Lâyiha kanuniyenin esbabı mucibesine gelince mahiyetleri itibarile birer müessesesi ticariye ve fakat sermayei mütedavileleriyle bilcümle menafii kanunu mahsusla Devlete ait bulunan inhisar idarelerine verilecek şekil, tam bir müessesesi ticariye mahiyetinde olduğu takdirde murakabeyi fiilen icra edecek zatî sermayenin mefkudiyetine ve Devlete ait sermaye ve menafii Devletçe mevzu ve devairi resmiyece mabihittatbik olan kavaide tevfiikan idaresinde ise serbestçe icrayi ticaret mümkün olmayacağı tabii olmasına mebni elde edilen varidatın sekteye uğramamasını teminen mutedil bir şekli mutavassıt kabulü zarurî görülmüş ve bu esasa göre lâyiha tadil edilmiştir.

Kanunun birinci maddesi aynen kabul edilmiş ve ikinci maddesinde, Hükümetin teklifinde halen mevcut meclisi idarelerin faydası olmadığından bahisle meclisi idarelerin ilga edildiği ve idarenin müdürü umuminin şahsiyetinde temerküz ve tekâsûf ettirildiği görülmekle yalnız otuz milyona karip muamele yapan tütün ve onun nisfına kadar muamelesinin tezayüdü memûl bulunan müskirat idarelerinin azim mübayaat ve satışlarında ve her biri vekâlet kadar vâsi teşkilâta malik işbu idarelerde meclisi idarelerin lâğvi dolayısıyla Maliye Vekâleti namına akabi muamelede tetkik ve mürakabe etmek üzere murakipler tayini takarrür etmiş isede bu murakiplerin akdin tamam olmasından veya icrasından sonra yapacakları murakabenin tekemmül eden akdin feshini mncip olmayacağı ve icrasından sonra murakabe yalnız mesuliyeti tayin mahiyetinde kalacağı cihetle muamelâti umumiyedeki icranın bütün ağırlığının kayıt ve şarta tabi olmaksızın bir zat uhdesine tevdiini muvafık görmiyen encümenimiz birinci sınıf müdürlerle fabrika müdürlerinin tasdikı memuriyetlerle hizmetten aklarını Maliye Vekâletine tevdi etmiş ve Maliye Vekilinin tasdikı ile tayin edilmek suretile her hangi bir müessesesi hususiyedeki müstahdem mevkiinden çıkan ve nüfuzu mevkiisi temin olunan birinci sınıf müdürlerden mürekkep olmak üzere her inhisar idaresinde müdürü umumisinin tahtı riyasetinde müdürler encümeni teşkilini derpiş etmiş ve bu encümene mübayaat ukudat ve satışlardan başka baş müdür ve müdürlerin intihap ve azli gibi bazı hukuk ve salâhiyetlerde vererek kararlarından müştereken mesul olacaklarını da işaret ederek ikinci ve üçüncü fıkraları vaz ve ilâve eylemiştir.

2 - Üçüncü maddede şekli bazı tashihat yapılmış (bunlar) kelimesinin yerine (murakipler) ve (nizamnamei mahsusunda tespit edilir) ibaresi de (nizamname ile tespit olunacaktır) ekline konulmuştur.

3 - Dördüncü maddede hususî müessesat tabiri inhisar idarelerinin ifa eyledikleri muamelâti ticariye ve sınıyenin mahiyetini tamamen ifade edemediğinden (müessesatı ticariye) tabirinin kullanılması daha muvafık görülmüştür.

4 - Inhisar idareleri emvalinin masuniyetini teminen vazedildiği anlaşılan beşinci madde inhisar idarelerinin mahiyeti ticariye ve iktisadiyeleri dolayısıyla tatbikatta müşkilâtı dai olacağı

derpiş olunarak inhisar idarelerinin eşhası hususiye ile münasebatlarında kavaidi umumiye ahkâmı cari olmak üzere bu madde hükmü yalnız inhisar idaresi memurun ve müstahdeminine hasredilmiş ve buna binaen maddenin başına (inhisar idareleri memurun ve müstahdemininden) tabiri ilâve edilmiştir.

5 - İnhisar idarelerinin mevzuları olan muamelâtı ticariye ve sınaıyeyi ifa için lüzum görülen sermayei mütedavilenin sureti itasına dair olan altıncı madde de bütçe usul ve kavaidine tevfikan muamele için şekli tadil yapılmış ve sermayei mütedavilenin Maliye bütçesine vazolunarak ita edilmesi kabul olunmuştur .

6 - İnhisar idareleri Meclisi Âlice tasdik olunacak mülhak bütçelerle idare olunacaklarına göre bu idarelerin kısa vadeli istikraz ve avanslar akteylemesi ve kredi küşat eylemesi bütçelerinin tayin edeceği hudut ve şerait dairesinde olmak tabii bir netice olacağından Maliye Vekâletinin muvafakatile bu muameleleri icra etmesini âmir olan yedinci madde bu esasa göre tadil ve ıslah olunmuştur.

7 — Mütedavil sermaye hesabının bir senelik plânçosunun Maliye Vekâletince tetkik ve murakabesine dair olan sekizinci maddede binnetice idare hesaplarla birlikte plânço hesabı Divanı Muhasebatça tetkik olunacağından ve esasen bu cihet diğer bir maddede sarahaten ifade edildiğinden muvakkat Maliye murakiplerile birlikte Divanı Muhasebatça muntehap bir murakibin bulunması caiz görülmiyerek ona göre mezkûr madde ıslah olunmuştur.

8 — Mahiyetleri itibarile ticarî ve iktisadî muamelât ifa eylemekle beraber neticeten Devlete varidat temin eyliyen ve birer varidat menbaı olan inhisar idareleri eşhas ve müessesatla münasebetlerinde müessesatı ticariye ahkâm ve kavaidine tabi ve mübayaatları Divanı Muhasebatın kablel iera vizesinden müstesna ve müzayede ve münakas kanunile muhasebatı umumiye kanununun dairesi hükümlerinden hariç isede hesabı kati ile birlikte sermayei mütedavile hesabının plânçosu da kendisine tevdi olunan Divanı Muhasebatın işbu hesaplar üzerinde yapacağı tetkikatın şeklini tayin etmek zaruretile karşılaşan encümenimiz on ikinci madde olarak kanuna ilâve eylediği madde hesabın, inhisar idarelerinin tabi olduğu bütçe ile kavanin ve nizam ve talimat ve mukarrerat ile ticaret kanunu ahkâmına riayet edilip edilmediği noktâi nazarından tetkik olunması esasını kabul etmiştir.

9 — İnhisar idareleri Meclisi Âlice musaddak bütçe ve sermayei mütedavile ile idare edildiklerine göre lâyihayı kanuniyedeki on ikinci madde usul ve mevzuatı esasiyemizle telif olunmıyarak tay edilmiştir.

10 — İşbu kanunun suveri icraiyesini gösterir nizamname yapılacağını âmir olan on üçüncü maddedeki (birer nizamname) tabirinin yerine (nizamnameler) kelimesi kullanılmasını muvafık bulmuştur.

Netice itibarile Devlete varidat temin eden inhisar idareleri muamelâtının Meclisi Âlinin teftiş ve murakabesine tabi tutulmak esas ve maksadı ülvisini istihdaf eden işbu kanun lâyihasının Encümenimizce yapılan tadilât dairesinde kabulü Heyeti Umumiyeye arz olunur.

Ber mucibi havale Adliye Encümenine tevdi kılınmıştır.

Ma. En. Rs.	M. M.	Kâ. ve bu M. M.	Âza	Âza
Gümüşane	Müzakere ve intacında	Balıkesir	Konya	İçel
Hasan Fehmi	mezun idiler	Fahreddin	Fuat	Memet Kemal
Âza	Âza			
Bayazıt	İstanbul			
Şefik	Fuat			

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
K. № 5

10-V-1928

Riyaseti Celileye

İnhisar idarelerinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz müessesat halinde ve mülhak bütçe ile idaresi hakkında tanzim edilen kanun lâyihasile esbabı mucibe mazbatası ve aynı mevzua mütedair Sivas Meb'usu Remzi ve Denizli Meb'usu Mazhar Müfit Beylerin teklifi kanunisi Maliye Encümeninin mazbatasile Adliye Encümenine tevdi edilmekle Maliye Vekâleti Varidat Müdürü Umumisi Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

İnhisar idarelerinin şahsiyeti hükmiyeyi haiz olması ve mülhak bütçe ile idaresi maksadile tanzim kılınmış olan lâyiha kanuniye gerek Maliye Vekâletinin ve gerekse Maliye Encümeninin esbabı mucibe mazbatasında gösterilen lüzum ve mütaleata tamamen iştirak eden Encümenimiz lâyihayı esas itibarile şayamı kabul görmüş ve ancak maddelerde bazı tadilât icra etmiştir.

İnhisar idarelerinde teşkil kılınacak encümenlerin vazaifi meyanında alış ve satışlardan mühim olanlarının encümen kararile icra edileceğini gösteren ikinci maddede bu hususun müphem ve takdirî bir halde bırakılması maksadı temin edemeyeceği mülâhazasile (3 bin liradan fazla alış verişi ve satışlar) suretinde bir fıkra ilâvesi tensip kılınmış ve teklif lâyihasında idarelerin müessesatı ticariye ahkâm ve kavaidine tabi olması şeklindeki dördüncü maddesi ticaret kanununa göre bazı muamelâta ittibat icap ettireceğinden bu yüzden iltibas ve müşkilâtı mücip olacağı ve maksadı aslî inhisar memurlarının Devlet memuru olmadığı ve ancak vezaifi memurelerinden mütevellit hususatta haklarında memurun muhakemat kanunu ahkâmının temini tatbikından ibaret olduğundan bunu sarıhan ifade şeklinde bir madde tertip edilmiş ve inhisar idareleri memurlarının memurun muhakematı kanunu ahkâmına tabi tutulmaları hususu ekseriyetle kabul edilmiştir.

Mevadî saireden altıncı maddedeki « Devletçe » kelimesi zait görüldüğünden tay ve Maliye Encümeninin tanzim ettiği on ikinci maddede Divan Muhasebatın hesabı kat'i ve plânço tatbikatında kavanin ve nizamat ve talimatı mahsusa ve ticaret kanunu ahkâmını nazarı itibare alması kâfi olacağından bir faide temin edeceği anlaşılıyarak (mukarrerat) tabiri çıkarılmıştır.

Yapılan tadilâtlarla lâyihanın kabulü ve ber mucibi havale Bütçe Encümenine tevdi arz olunur.

Ad. E. R.	M. M.	Kâtip	Âza	Âza	Âza
Manisa	Kocaeli	Yozgat	Antalya	Zonguldak	Balıkesir
<i>Mustafa Fevzi</i>	<i>Salâhattin</i>		<i>Ahmet Saki</i>	<i>Nazif</i>	<i>Osman Niyazi</i>

İnhisar idaresi müstahdemininin memurini Devletten olmadıkları metni maddede tasrih edildiği halde vezaifi memurelerinden mütevellit hususatta memurun muhakematı kanununa tabi tutulmaları ahkâmı umumiyeye ve tevhidî kaza esasatına muhalif olduğundan bu kaydın vaz'ına muhalifiz.

Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Konya	Edirne	Konya	Balıkesir	Bursa	Manisa
<i>Tevfik Fikret</i>	<i>Hasan Hayri</i>	<i>Refik</i>	<i>Sadık</i>	<i>Senih</i>	<i>Kemal</i>
Âza	Âza	Âza			
Kocaeli	Çorum	Mardin			
<i>Rağıp</i>	<i>Münür</i>	<i>İrfan Ferit</i>			

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
114 M
1/159 2/24

24-V-1930

Yüksek Reisliğe

İnhisar idarelerinin hükmi şahsiyet halinde mülhak bütçelerle idaresi hakkında olup Başvekâletin 29 mart 1928 tarih ve 6/1416 numaralı tezkeresile gelen kanun lâyihası ile Denizli Meb'usu Mazhar Müfit ve Sivas Meb'usu Renzi Beylerin kanun teklifleri ve Maliye Encümeni mazbatası Maliye Vekili Saracoğlu Şükrü Bey hazır bulunduğu halde müzakere olundu.

Maliye Vekâletince idare edilmekte bulunan ve Devlet için mühim birer varidat menbaı olan inhisar idarelerinin yazifeleri icabı sınaî ve ticarî işlerle iştigalleri lâzım geldiği ve bu işlerin ancak hükmi şahsiyeti haiz ve salâhiyeti geniş idareler tarafından yapılabileceği diğer cihetten milyonlarca Devlet parasını idare eden müesseselere ait hesap ve muamelâtın Maliye Vekâletince ve Büyük Meclisce murakabesi lüzumu düşünülerek teklif olunan lâyiha esas itibarile kabul edilmiş maddelerde ise aşağıda arzolunan tadiller yapılmıştır.

Birinci madde, (Hükümetçe idare olunan inhisarlar) yerine (Maliye Vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar) tabiri konulması Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin hükümden çıkarılmasının ve doğrudan Maliye Vekâleti tarafından inhisarla idare edilmekte bulunan varidat idarelerine hasrını temin maksadiledir.

İkinci ve üçüncü maddeler şeklen tadil edilmiştir.

Diğer taraftan inhisarların idare ettikleri Devlet sermayesine ticaret eşyası gibi muamele edilmemesi diğer Devlet emvalinin şeraitine tabi tutulması için bu maddeye bir fıkra ilâve olunmuştur.

Dördüncü madde, İnhisar memurlarının mütedavil sermayeden mütevellit ticarî işlerde hususî müessese memurları gibi muameleye tabi tutulmaları muvafık görülmüş ve madde daha ziyade sarahatı haiz bir şekle ifrağ olunmuştur.

Beşinci madde, İnhisar idarelerine ait malların Devlet malı olarak sayılması ve buna el uzatanların ağır cezalara tabi tutulması zaruridir.

Ancak teklifte mevcut (İnhisar idareleri memurun ve müstahdemininden) tabiri, diğerlerini istisnaya hamlolunabilmek düşüncesile, kaldırılmış ve (takibat) kelimesi cürmün takibi sırasında yapılması lâzım gelecek muamelelere teşmil maksadile konulmuştur.

Altıncı ve yedinci maddeler şeklen tadil olunmuştur.

Sekizinci madde, Gerek fabrikalarda ve gerekse alım ve satım işlerinde istihdam edilen memur ve müstahdemlerin kadroları bütçede gösterilmek şartile sırf, inhisarların iştigal mevzu'u olan mevât ve mamulâtın mübayaa ve satışları ve fabrikalarla imalâthanelerin işletme masraflarının mütedavil sermayeden yapılması ve bu hesapların ticarî kavaide tabi tutulması sür'at ve suhulet icabından görülmüştür. Mütedavil sermayeden yapılan sarfiyat ve mübayaat ile hasılatın plânçoda gösterilmesini ve bu plânçonun mütahassis murakıplar ve Divan murakıbyı tarafından tetkik olunması için icabına mutabık bulunarak madde plânço tanzimi müddeti altı aya indirilmek ve şeklen tadil olunmak suretile kabul edilmiştir.

Dokuzuncu madde, Bu maddede zikredilen idare hesabının daha evvel verilmesi mümkün görülerek bir sene dokuz aya indirilmiş, Divana gönderilecek hesapların evrakı müsbitelerle birlikte bulunması tasrih olunmuştur.

Onuncu madde, plânço ve raporların bu gibi ticarî mahiyet ihraz etmiş müesseselede seri hazırlanması lâzım geldiğinden bir buçuk senelik müddet dokuz aya indirilmiştir.

Onbirinci madde, şeklen tadil edilmiştir.

Onikinci madde, Divanı Muhasebata tevdi edilecek olan idare hesaplarının Divanca tetkikinde itibare alınması faydeli görülen hususlar zikredilmek suretile Maliye Encümeni tarafından

ilâve olunan bu madde inhisar işlerini teshil için kabul edilmiştir.

Onüçüncü madde, şeklen tadil olunmuştur.

Öndördüncü madde, Bu kanunun hükümleri haricinde muhasebei umumiye kanunu hükümlerinin cereyan edeceğini tasrih için bu madde yeniden tanzim olunmuştur. Onbeşinci madde ile bu kanunun hükümlerine muhalif hükümlerin lâğvı kabul edildiğinden bu sarahate füzum görülmüştür.

On beşinci madde, şeklen tadil olunmuştur.

On altıncı madde, bu kanun lâyihasının istihdaf ettiği ıslahat bir taraftan inhisarların teşkilât ve idarî masraflarını bütçeye rapt ile Büyük Meclise takdim eylemek, diğer cihetten mütedavil sermayeden tedvir olunacak muamelelerin ne gibi usul ve esaslara tevfiik olunacağını tayin edebilmek için bir hazırlık devresini kabul zarurî olduğundan kanunun 1 haziran 1931 tarihinden muteber olması suretinde tadili muvafık görülmüştür.

Muvakkat madde, İdare meclislerinin kaldırılması ve yerine murakip teşkilâtının ikamesi daha evvel mümkün ve muvafık görüldüğü takdirde tatbik edilebilmek üzere Maliye Vekâletine salâhiyet verilmesi tensip edilerek bu madde tanzim olunmuştur.

Müstacelen müzakere ve kabulü Umumî Heyetin tasvibine arz olunur.

B. E. Rs.	Rs. V.	M. M.				
Istanbul	Bursa	Gaziantep	Aydın	Bordur	Erzurum	
<i>Fuat</i>	<i>Muhlis</i>	<i>A. Remzi</i>	<i>Mühendis Mitat</i>	<i>Vahit</i>	<i>H. Aziz</i>	
Diyarbakir	Isparta	Konya	Kütahya	Maraş	Tokat	Sivas
<i>Rüştü</i>	<i>Mükerrem</i>	<i>K. Hüsnü</i>	<i>Niyazi Asım</i>	<i>Behçet</i>	<i>Şevki</i>	<i>M. Remzi</i>
Yozgat	Niğde					
<i>S. Sırrı</i>	<i>Faik</i>					

Hükümetin teklifi

*Hükümetçe idare olunan inhisarlar hakkında
kanun lâyihası*

MADDE 1 — Hükümetçe idare olunan inhisarlar şahsiyeti hükmiyeti haiz Devlet müesseseleridir.

MADDE 2 — İnhisar idareleri Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunan müdürü umumiler ve mülhak bütçelerle idare olunurlar.

MADDE 3 — İnhisar İdarelerinde muamelâtı cariyenin akabı ifasında tetkik ve mürakabesile muvazzaf bir veya müteaddit mürakip bulunur ve bunlar Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunur. Mürakabenin tarzı ifası nizamata mahsusasında tespit edilir.

MADDE 4 — İnhisar İdareleri muamelâtı dahiliyelerile ticarî ve sınaî işlerinde ve eşhas ve müessesat ile münasebetlerinde hususî müessesat ahkâm ve kavaidine tabi ve memurin ve müstahdeminin hakkında da aynı ahkâm caridir. Ancak vazâifi memurelerinden mütevellit hususatta işbu memurin ve müstahdemin haklarında memurin muhakemat kanunu ahkâmı tatbik olunur.

MADDE 5 — İnhisar İdarelerine ait emval ve nukudu sirkat, ihtilâs veya her ne suretle olursa olsun su'î istimal edenler veya zimmetine geçirenler aynen sair emvali Devlet hakkında ika olunan bu gibi cereame müterettip cezalarla cezalandırılır.

MADDE 6 — İnhisar İdarelerine mevzuları olan muamelâtı ticariye ve sınaiyeyi ifa için Devlete lüzumu miktarda mütedavil sermaye verilir.

Maliye Encümeninin tadili

*Hükümetçe idare olunan inhisarlar hakkında
kanun lâyihası*

MADDE 1 — Aynen

MADDE 2 — İnhisar idareleri Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunan müdürü umumiler marifetile ve mülhak bütçelerle idare olunurlar iradei merkeziyenin birinci sınıf müdürleri ve fabrika müdürleri müdürü umuminin inhası ve Maliye Vekilinin tasdikile tayin olunurlar. Her inhisar idaresinde müdürü umuminin riyaseti altında birinci sınıf müdürlerden mürekkep bir encümen bulunur. Mühim mübayaat ve satışlarla baş müdür ve müdürlerin intihap ve azil nizamnamelerile tayin oluncak sair hususat encümeni müdiran kararile icra olunur. Encümen âzası mukarreratından müştereken mes'uldür.

MADDE 3 — İnhisar idarelerinde muamelâtı cariyenin akabı ifasında tetkik ve mürakabesile muvazzaf bir veya müteaddit mürakip bulunur. Bu mürakipler Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunur. Mürakabenin tarzı ifası nizamname ile tespit olunacaktır.

MADDE 4 — İnhisar idareleri muamelâtı dahiliyelerile ticarî ve sınaî işlerinde ve eşhas ve müessesat ile münasebetlerinde müessesatı ticariye ahkâm ve kavaidine tabi ve memurin ve müstahdeminin hakkında da aynı ahkâm caridir. Ancak vazâifi memuriyetlerinden mütevellit hususatta işbu memurin ve müstahdemin hakkında memurin muhakemat kanunu ahkâmı tatbik olunur.

MADDE 5 — İnhisar idareleri memurin ve müstahdemininden inhisar idarelerine ait emval ve nukudu sirkat ihtilâs veya her ne suretle olursa olsun sui istimal edenler veya zimmetine geçirenler aynen sair emvali Devlet hakkında ika olunan bu gibi cereame müterettep cezalarla cezalandırılır.

MADDE 6 — İnhisar idarelerine mevzuları olan muamelâtı ticariye ve sınaiyeyi ifa için Devlete lüzumu miktarda ve mütedavil sermaye maliye

Adliye Encümeninin tadili

Hükümetçe idare olunan inhisarlar hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Aynen

MADDE 2 — İnhisarlar idareleri Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunan müdürü umumiler marifetile ve mülhak bütçelerle idare olunurlar. İdarei merkeziyenin birinci sınıf müdürleri ve fabrika müdürleri müdürü umuminin inhası ve Maliye Vekilinin tasdıkı ile tayin olunurlar.

Her inhisar idaresinde müdürü umuminin riya-seti altında birinci sınıf müdürlerinden mürekkep bir encümen bulunur. Üç bin liradan fazla alış ve satışlarla başmüdür ve müdürlerin intihap ve azilleri ve nizamnamelerile tayin olunacak sair hususat encümeni müdiran kararile icra olunur. Encümen âzası mukarreratından müştereken mes'uldür.

MADDE 3 — İnhisar idarelerinden muamelatı cariye nin ifasını müteakıp tetkik ve mürakabesile muvazzaf bir veya müteaddit mürakıp bulunur. Bu mürakıplar Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunur. Mürakabenin tarzı ifası nizamname ile tespit olunacaktır.

MADDE 4 — İnhisar idareleri memurları müessesatı hususiye müstahdemleri gibi muameleye tabi tutulurlar. Ancak vazifei memurelerinden mütevellit hususatta haklarında memurin muhakemat kanunu ahkâmı tatbik olunur.

MADDE 5 — İnhisar idareleri memurin ve müstahdeminden inhisar idarelerine ait emval ve nü-kudu çalanlar ihtilâs veya her ne suretle olursa olsun sui istimal edenler veya zimmetine geçirenler aynen sair emyali Devlet hakkında ika olunan bu gibi cürümlere müterettip cezalarla cezalandırılırlar.

MADDE 6 — İnhisar idarelerine mevzuları olan muamelâtı ticariye ve sınaıyeyi ifa için lüzumu miktarda mütedavil sermaye maliye bütçesine vaz-

Bütçe Encümeninin tadili

Maliye Vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Maliye Vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hükmî şahsiyeti haiz Devlet müesseseleridir.

Bunlar ticarî muameleleri dolayısıyla tacir sıfatını ihraz edemezler.

MADDE 2 — İnhisar idareleri Maliye Vekâletinin inhası üzerine iradei milliye ile tayin olunan umumî müdürler tarafından ve mülhak bütçelerle idare olunurlar.

MADDE 3 — İnhisar idarelerinde, bilûmum muameleleri ifayı müteakıp tetkik ve murakabe ile muvazzaf ve doğrudan doğruya Maliye Vekâletine merbut bir veya müteaddit mürakıp bulunur. Bu mürakıplar Maliye Vekâletinin inhası üzerine İradei Milliye ile tayin olunurlar.

MADDE 4 — İnhisar memurları halk ile muamele ve münasebetlerinde hususî müessese memurları gibi muameleye tabi olup haklarında memurin muhakemat kanunu hükümleri tatbik olunmaz.

MADDE 5 — İnhisar idarelerine ait bileümle mallar Devlet emvalindedir. Bunları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler veya her ne suretle olursa olsun sui istimal edenler Devlet malları hakkında ika olunan bu gibi cürümlere müterettip takibat ve cezalara tabidirler .

MADDE 6 — İnhisar idarelerine mevzuları olan ticarî ve sınaî muameleleri ifa için bütçelerle lüzumu miktarda mütedavil sermaye verilir.

MADDE 7 — İnhisar idareleri işlerinin icabatına göre Maliye Vekâletinin muvafakatile kısa vadeli istikraz ve avanslar aktine kredi ve hesabı cari küşadına mezundurlar.

MADDE 8 — Mütedavil sermaye hesabından tedvir edilen muamelâtın her senei maliye hitamından itibaren dokuz ay zarfında plânçosu tanzim ve intihap edilecek iki veya daha ziyade muvakkat mürakipler marifetile taallûk eden hesabat kuyudu müteallikası ve evrakı müsbitesile tatbik edilmek suretile tetkik olunur. (Bu mürakiplerden biri Divanı Muhasebatça diğerleri Maliye Vekâletince intihap ve tayin olunur.)

MADDE 9 — Plânçoaya göre kâr görünen miktarı varidat bütçesine irat kaydolunur.

MADDE 10 — İnhisar idarelerinin teahhüdât ve sarfiyatı Divanı Muhasebatın kablelicra vizesinden müstesna olduğu gibi müzayede ve münakasa ve muhasebei umumiye kanunları ahkâmına tabi değildir. Mülhak bütçeye müteallik idare hesabı senei maliyenin hitamından bir sen nihayetine kadar Divanı Muhasebata verilir. Ancak aylık olarak hesabatın itası kabil olan idarelere her ayın hitamına kadar Divanı Muhasebata gönderilir.

MADDE 11 — İnhisar idarelerinin her hesabı kat'ileri mütedavil sermaye hesabatına müteallik plânço ve muvakkat mürakıp raporlarile birlikte ve senei maliye hitamından itibaren bir sene zarfında Büyük Millet Meclisine takdim olunur.

MADDE 12 — Müstacel veya fevkalâde esbab ile inhisar idarelerince mevcut sermayesi ve bütçe ile muayyen tahsisatı fevkünde masraf ih-

bütçesine vazolunarak ita edilir.

MADDE 7 — İnhisar idarelerince istikraz ve avanslar akdi ve kredi küşadı bütçelerinin tayin edeceği hudut ve şeraite tevfikân yapılır.

MADDE 8 — Mütedavil sermaye hesabından tedvir edilen muamelâtın her senei maliye hitamından itibaren dokuz ay zarfında plânçosunu tanzim ve Maliye Vekâletince tayin olunacak muvakkat mürakipler marifetile taallûk eden hesabat kuyudu müteallikası ve evrakı müsbitesile tatbik edilmek suretile tetkik olunur.

MADDE 9 — Aynen

MADDE 10 — Aynen

MADDE 11 — Aynen

MADDE 12 — Tayyedilmiştir.

olunarak ita edilir.

MADDE 7 — Aynen (Maliye Encümeninin tadili)

MADDE 8 — Aynen (Maliye Encümeninin tadili)

MADDE 9 — Aynen

MADDE 10 — Aynen

MADDE 11 — Aynen

MADDE 12 — Divanı Muhasebat kendisine tevdi olunan hesabı kat'î ile plânço üzerinde yapacağı tetkikatta işbu hesabatın ait olduğu

MADDE 7 — İnhisar idareleri, işlerinin icabına göre Maliye Vekâletinin muvafakatile kısa vadeli istikraz ve avanslar akdine, kredi ve hesabı cariler açtırmağa mezdurlar.

MADDE 8 — Mütedavil sermaye ile tedvir edilen muamelelerden mütevellit irat ve masrafların pilânçosu her malî sene hitamından itibaren altı ay zarfında tanzim ve muvakkaten tayin olunacak mütehassıs murakipler tarafından kayıtlere ve evrakı müsbitelere tatbik edilmek suretile tetkik olunur. Bu murakiplerden biri Divanı Muhasebatça, diğeri Maliye Vekâletince intihap edilir.

MADDE 9 — İnhisar idarelerinin taahhüdât ve sarfiyatı Divanı Muhasebatın vizesinden müstesnâdır ve mütedavil sermayeye ait muamele ve mukaveleleri müzayede ve münakasa ve muhasebei umumiye kanunları hükümlerine tabi değildir. Mülhak bütçeye müteallik idare hesabı ile hesabı kat'iler malî senenin hitamından itibaren dokuz ay zarfında Divanı Muhasebata verilir. Ancak aylık olarak verilmesi kabil olan idarelere her ayın hesabı o ayı takip eden ikinci ayın hitamına kadar evrakı müsbitesile birlikte Divanı Muhasebata gönderilir.

MADDE 10 — İnhisar idarelerinin hesabı kat'ileri mütedavil sermaye hesaplarına müteallik pilânço ve murakip raporları malî sene nihayetinden itibaren dokuz ay zarfında Büyük Millet Meclisine takdim olunur.

MADDE 11 — Müstacel ve fevkalâde sebeplerden dolayı İcra Vekilleri Heyeti kararile mevcut sermayeleri ve bütçe ile muayyen tahsisatları fevkinde inhisar idarelerince masraf ihtiyarı veya mübayaat icrası caizdir.

Ancak bu kabil sarfiyat ve mübayaata muktazi tahsisat meclis mün'akit ise derhal, değilse açılması müteakıp kabule arz edilir.

MADDE 12 — Divanı Muhasebat, kendisine tevdi olunan idare hesabı üzerinde yapacağı tetkiklerde, bu hesapların ait olduğu bütçeyi ve ida-

tiyarına veya mübayaat icrasına lüzum görüldüğü takdirde İera Vekilleri Heyeti kararile ifa olunur ve meclis mün'akit ise derhal, değilse akabi küşadında tahsisatı istihsal edilir.

MADDE 13 — Kavanini mahsusasında ve işbu kanunda muayyen vezaif ve muamelâtın sureti icrası birer nizamname ile tayin olunur.

MADDE 14 — Bu kanuna muhalif olan bileümle ahkâm mülğadır.

MADDE 15 — Bu kanun 1 haziran 1928 tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 16 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maliye Vekili memurdur.

21 mart 1928

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İsmet M. Esat M. Abdülhalık Ş. Kaya
H. V. V. Ma. V. Mf. V,
Ş. Kaya Saracoğlu Ş. Bf. imzada M. Necati
bulunmadı

Na. V. İk. V.
Behiç Bf. içtimada Mustafa Rahmi
bulunmadı

MADDE 12 — (İlâveten) Divanı Muhasebat kendisine tevdi olunan hesabı kat'î ile pilânço üzerinde yapacağı tetkikatta işbu hesabatın ait olduğu bütçe ile idarei inhisariyenin tabi bulunduğu kavanin ve nizamât ve talimat ve mukarreratı mahsusası ve ticaret kanunu ahkâmını nazarı itibara alacaktır.

MADDE 13 — Kavanini mahsusada ve işbu kanunda muayyen vezaif ve muamelâtın sureti icrası nizamnameler ile tayin olunur.

MADDE 14 — Aynen

MADDE 15 — Aynen

MADDE 16 — Aynen

bütçe ile idarei inhisariyenin tabi bulunduğu kavanin ve nizamat ve talimatı mahsusası ve ticaret kanunu ahkâmını nazarı itibare alacaktır.

MADDE 13 — Aynen

MADDE 14 — Aynen

MADDE 15 — Aynen

MADDE 16 — Aynen

MADDE 13 — İnhisar idarelerinin hususî kanunlarında ve işbu kanunda muayyen vazife ve muamelelerin ve murakabe işlerinin icra tarzı bir nizamname ile tayin olunur.

MADDE 14 — Bu kanunla tasrih edilmeyen hususlarda muhasebei umumiye kanunu hükümleri tatbik olunur.

MADDE 15 — İnhisar idare meclisleri ve bu kanuna muhalif hükümler mülğadır.

MADDE 16 — Bu kanun 1 haziran 1931 tarihinden muteberdir.

MADDE 17 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye Vekîfi memurdur.

MUVAKKAT MADDE — İdare meclislerinin lâğvına ve murakip tayinine müteallik hükümleri bu kanunun neşrinden itibaren tatbika Maliye Vekili memurdur.

